

Polish experience in Ukrainian institutions of primary and preschool education. The necessity of improving the training of teachers to use the KLANZA methodology has been grounded.

The attention has been focused on the interconnections between the ideas of game pedagogy of national and foreign pedagogical science.

Key words: game, fun, game method, game activities, game pedagogy, KLANZA methodology, animator, institutions of primary and preschool education.

УДК 376-056.45 (477.53)

Ворона Л. І.*

СИСТЕМА ПОШУКУ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ПОЛТАВСЬКОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ МАН УКРАЇНИ

У статті розглядаються проблеми обдарованості дітей в сучасній педагогіці. Навчання обдарованих дітей в наш час стає все більш актуальним і пов'язано це насамперед з потребою суспільства в неординарних творчих особистостях, що активно розглядається і вченими, і педагогами-практиками. Раннє виявлення, навчання й виховання обдарованих дітей є одним із головних завдань удосконалення системи освіти, адже обдаровані діти – потенціал майбутнього розвитку будь-якої держави. На сьогодні на державному рівні підтримується ідея створення єдиної загальнонаціональної системи виявлення та підтримки обдарованих дітей через функціонування позашкільних навчальних закладів Малої академії наук України.

Ключові слова: обдарованість, обдаровані діти, система пошуку обдарованих дітей, конкурси, конкурсна діяльність.

Держави, які орієнтуються на високий інтелектуальний та творчий потенціал нації, досягають значного успіху в будь-яких сферах діяльності. Тому одним із важливих стратегічних завдань України на сучасному етапі є виявлення та всебічна підтримка обдарованої молоді. Турбота про обдарованих дітей сьогодні – це турбота про розвиток науки, культури й соціального життя завтра.

Важливим завданням системи національної освіти України є формування творчо активної, всебічно розвиненої гармонійної особистості. У Доктрині національної освіти, що визначає стратегію та основні напрямки розвитку освіти України в ХХІ столітті, записано: «Система освіти має забезпечувати підтримку обдарованих дітей і молоді, розвиток у них творчих здібностей, формування навичок самоосвіти і самореалізації особистості». На сьогодні проблема обдарованості є актуальною не тільки серед науковців, а й серед педагогічних працівників і батьків.

Питаннями обдарованості дітей займалися зарубіжні психологи та педагоги. Так, відомими є дослідження в галузі психології творчої обдарованості американців Дж. Гілфорда, П. Торренса, Ф. Баррона, К. Тейлора, М. Карне. На основі ідей психологів Дж. Кэррола й Б. Блума їх послідовниками була розроблена методика навчання обдарованих дітей. Вивченням особливо обдарованих дітей займався Ж. Брюно.

Проблеми обдарованості вивчали й вітчизняні психологи А. Матюшкин, Н. Шумакова, Г. Чистякова, В. Юркевич, В. Моляко, Ю. Гільбух [2; 9]. Проблеми роботи з обдарованою молоддю є предметом спеціальних досліджень В. Алфимова, Н. Аніскіна, Л. Тихенко, В. Дружиніна, О. Марінушкіної, О. Микитюка [1; 3; 5].

Мета цієї статті – схарактеризувати систему пошуку обдарованих дітей Полтавського територіального відділення МАН України.

Зазначимо, що обдарованість – явище багатогранне. Однією з найважливіших характеристик обдарованості психологи вважають особливу потребу в розумовому пошуку. Обдарована дитина виділяється яскравими, очевидними, інколи видатними

*© Ворона Л. І.

досягненнями в певному виді діяльності.

Мета діяльності позашкільного навчального закладу Полтавської обласної ради «Полтавська обласна Мала академія наук учнівської молоді» – виявлення і всебічна підтримка обдарованої молоді Полтавщини. Виявлення обдарованих дітей та розвиток їх здібностей є досить складним завданням щодо практичної реалізації та є досить тривалим процесом.

Система роботи з обдарованими учнями спрямована на: виявлення потенційно обдарованих дітей; створення умов для розкриття потенційних можливостей дітей; максимальне розкриття обдарованості та реалізацію можливостей; створення творчого вчительського колективу; навчання батьків з питань взаємодії з обдарованими дітьми; моральне і матеріальне стимулювання саморозвитку учнів.

Щоб розвинути до належного рівня творчі здібності інтелектуально обдарованої особистості, її потрібно якомога раніше виявити і впродовж навчання цілеспрямовано впливати на розвиток творчих задатків [6].

Методисти закладу визначили сферу пошуку обдарованих дітей – навчальні заклади області (вивчення й аналіз результатів академічних досягнень та інтересів учнів) та випрацювали у своїй роботі систему пошуку обдарованих учнів області:

1. Залучення учнів до гурткової роботи закладу за напрямками: формування у вихованців навчально-інтелектуальних і творчих умінь і якостей, підтримка постійного інтересу учня до предмета, вивчення позапрограмового матеріалу, розвиток експериментальних умінь і навичок через науково-дослідницьку діяльність учнів.

2. Організація та проведення обласних конкурсів «Здорове життя – успіх буття» (6-11 класи); «Відлуння заповітів земляків» (8-11 класи); «Фізика в житті людини» (7-11 класи); «Перлини зоряного неба» (7-11 класи); «Ми діти твої, Полтавщино, вивчаємо віхи твої» (9-11 класи).

3. Участь вихованців в інтелектуальних конкурсах різного рівня (від районних до міжнародних).

4. Створення банку даних переможців.

5. Залучення провідних науковців, висококваліфікованих учителів до роботи з обдарованими дітьми.

6. Організація та проведення творчих звітів педагогів за результатами роботи з обдарованими дітьми [8].

Така система роботи з обдарованими учнями має бути чітко спланована й організована, передбачати тісну співпрацю учителя та учнів, залучення батьків до проблем навчання, виховання та розвитку обдарованих учнів, орієнтована на кінцевий результат.

Основними формами залучення обдарованих учнів до науково-дослідницької діяльності є: навчання в наукових гуртках, робота над науково-дослідницькими проектами, науково-практичні конференції, семінари, виставки, екскурсії, навчально-тренувальні збори, конкурси.

На сьогодні найбільш популярним, дієвим та ефективним методом роботи з виявлення, підтримки та розвитку обдарованих дітей є проведення конкурсів. Конкурси, як одна з форм навчання, стимулюють та активізують розумову діяльність, розвивають творчі можливості та формують конкурентоздатність учня. Конкурсна діяльність відкриває широкі можливості створення оптимальних умов для виявлення індивідуальних здібностей, знань, умінь, навичок, розвитку вольових, комунікативних якостей особистості. Участь у конкурсній діяльності допомагає реалізувати принципи особистісно зорієнтованого підходу в навчанні та вихованні дітей, дає можливість особистості активізувати інтелектуальні якості, дати поштовх в навчальному процесі, досягненні творчої самореалізації та нестандартності наукового та науково-творчого мислення. Конкурсна діяльність сприяє розвитку навчання. У такій роботі задіяні вчителі,

психологи, бібліотекарі, викладачі місцевих вишів, батьки, адміністрація закладів. Конкурсна діяльність спрямована на те, щоб створити для учнів освітній простір, який забезпечує умови для самореалізації, підвищення їх мотивації, пізнання та самовиховання, в якому кожен учасник міг би себе повністю реалізувати, відчувати комфортно [4].

Метою конкурсної діяльності позашкільного навчального закладу Полтавської обласної ради «Полтавська обласна Мала академія наук учнівської молоді» є:

- представлення результатів навчальної діяльності;
- організація спілкування та обмін інформацією учнів різних навчальних закладів;
- ознайомлення учнів з актуальними проблемами та завданнями сучасної науки;
- підведення підсумків самостійної та спільної роботи учнів та їх керівників, надання їм методичної допомоги [7].

Конкурс для учнів 6-11 класів «Здорове життя – успіх буття» проводиться з метою духовного, творчого, інтелектуального розвитку дітей, створення умов для формування інтелектуального потенціалу нації, пропаганди здорового способу життя.

Завданням конкурсу є формування в дітей активної життєвої позиції, мотивації до саморозвитку та самовдосконалення, орієнтації на здоровий спосіб життя, залучення інтелектуально та творчо обдарованої учнівської молоді до науково-дослідницької та експериментальної роботи, формування активної громадянської позиції, виховання самостійності, наполегливості, вміння формувати і відстоювати власну думку.

Обласний конкурс для учнів 7-11 класів «Фізика в житті людини» проводиться щорічно з метою формування інтелектуального потенціалу нації, виявлення й підтримки обдарованої учнівської молоді, активізації та створення сприятливих умов для поширення різноманітних форм позашкільної роботи з фізики.

Основними завданнями конкурсу є: пропаганда сучасних досягнень фізичної науки; формування у дітей зацікавленості в конструкторській, пізнавальній діяльності, мотивації до саморозвитку та самовдосконалення; виявлення та залучення інтелектуально та творчо обдарованої учнівської молоді до науково-дослідницької та експериментальної роботи; популяризація серед молоді науки як професії, формування у школярів елементів наукового світогляду, мотивування їх до вивчення дисциплін природничо-фізичного циклу; розвиток інженерної думки серед молоді; поглиблена підготовка талановитої молоді до подальшого навчання у вищих навчальних закладах.

Обласний літературний конкурс «Відлуння заповітів земляків» проводиться з метою вшанування творчої спадщини письменників-земляків, формування умінь і навичок літературної та дослідницької діяльності учнівської молоді, підтримки талановитої молоді та творчої праці педагогів.

Основними завданнями конкурсу є: виявлення та підтримка обдарованої учнівської молоді; залучення школярів і студентів до поглибленого вивчення творчості українських поетів і письменників; залучення молоді до пізнавальної та дослідницької діяльності в гуртках і секціях позашкільного навчального закладу Полтавської обласної ради «Полтавська обласна Мала академія наук учнівської молоді»; стимулювання творчого мислення та самовдосконалення молоді.

Обласний конкурс для школярів «Кристали: структура, властивості» проводиться з метою популяризації хімічних знань і підтримки талановитих учнів, розвитку їхніх інтелектуальних здібностей, науково-дослідницьких навичок і логічного хімічного мислення, активізації творчої діяльності школярів та якісного оновлення змісту, форм і методів позашкільної освіти.

Завданнями конкурсу є залучення учнів до поглибленого вивчення хімії, формування науково-дослідницького світогляду, створення умов для самореалізації юних науковців, підтримка обдарованих школярів.

Обласний конкурс з астрономії «Перлини зоряного неба» проводиться з метою

формування інтелектуального потенціалу нації, виявлення й підтримки обдарованої учнівської молоді, активізації та створення сприятливих умов для поширення різноманітних форм позашкільної роботи з астрономії.

Основними завданнями конкурсу є пропаганда сучасних досягнень астрономічної науки; пошук і підтримка учнів, які зацікавлені в дослідженні космічного простору; формування в дітей наукового світогляду, створення умов для інтелектуального і творчого розвитку учнівської молоді; виявлення та залучення інтелектуально та творчо обдарованої учнівської молоді до науково-дослідницької й експериментальної роботи; популяризація серед молоді науки як професії, формування у школярів елементів наукового світогляду, мотивування їх до вивчення дисциплін природничо-фізичного циклу.

Обласний історичний конкурс «Ми діти твої, Полтавщино, вивчаємо віхи твої» проводиться з метою виховання громадянина-патріота України, утвердження любові до Батьківщини, духовності, моральності, шанобливого ставлення до національних надбань українського народу, наслідування найкращих прикладів мужності та звитяги борців за свободу й незалежність України, суверенітет і територіальну цілісність держави; формування умінь і навичок дослідницької діяльності учнівської молоді, підтримки талановитої молоді та творчої праці педагогів.

Завданнями конкурсу є зміцнення ідеї української державності як консолідаційного чинника розвитку суспільства, формування патріотизму в дітей та молоді; виховання шанобливого ставлення до пам'яті про жертви комуністичного та інших тоталітарних режимів в Україні; виявлення та підтримка обдарованої учнівської молоді; формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості в дітей та молоді; реалізація здібностей талановитих учнів; стимулювання творчого мислення та самовдосконалення молоді; формування творчого покоління молодих науковців та практиків для різних галузей суспільного життя; активізація всіх форм позакласної та позашкільної роботи з учнями.

За останні роки значно збільшилася кількість учасників обласних конкурсів, як наслідок – зростає кількість учасників II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту та рівень їх навчальних досягнень, кількість обдарованих учнів, що займаються науково-дослідницькою діяльністю.

Пошук, підтримка й розвиток обдарованих учнів є одним із провідних завдань позашкільного навчального закладу. Розвиток обдарованості потребує цілісної, самокерованої системи, яка передбачає виявлення та підтримку обдарованої молоді; розвиток і реалізацію її здібностей; стимулювання творчої роботи дітей та їх наставників; активізацію навчально-пізнавальної діяльності молоді; формування резерву підготовлених наукових та педагогічних кадрів. Ця система має охоплювати заклади освіти різних рівнів – позашкільні, загальноосвітні, вищі навчальні заклади області. Навчаючись в Малій академії наук, учні мають можливість ознайомитися з досягненнями науки і техніки, розвивати творчу думку, реалізовувати прагнення до наукового пошуку, набувати дослідницьких умінь.

Порушена у статті проблема багатоаспектна та потребує більш детального висвітлення, яке може бути здійснене в подальших наукових розвідках.

Література:

1. Аніскіна Н. Педагогічна підтримка обдарованості / Н. Аніскіна. – К. : Навчальний світ, 2005.– 127 с.
2. Гільбух Ю. Іноваційний експеримент у школі: на допомогу початкуючому дослідникові / Ю. Гільбух. – К., 1994. – 90 с.
3. Дружинин В. Развитие и диагностика способностей / В. Дружинин. – М. : Наука.– 2006. – 181 с.
4. Липова Л. Специфіка навчання обдарованих дітей / Л. Липова, Л. Морозова, Л. Луценко // Рідна школа. – 2003. – № 5. – С. 8-11.

5. Марінушкіна О. Є. Організація роботи з обдарованими дітьми в закладах освіти / О. Є. Марінушкіна, Г. В. Шубіна. – Х. : Основа, 2008. – 138 с.
6. Микитюк О. М. Наукові дослідження школярів : [навч.-метод. посіб.] / О. М. Микитюк, В. О. Соловйов, С. О. Васильєва. – Х. : Скорпіон, ХДПУ ім. Сковороди, 2003. – 80 с.
7. Таїна обдарованості : Практико-зорієнтований збірник на допомогу тим, хто працює з обдарованими дітьми / Заболотний О. В. [за заг. ред. Клокар Н. І.]. – Біла Церква : КОШПОПК, 2005. – 160 с.
8. Тихенко Л. В. Розвиток творчих здібностей учнівської молоді в освітньо-виховній системі «Мала академія наук України» / Л. В. Тихенко, Л. В. Ніколаєнко : [навч.-метод. посіб.]. – Суми : ВТБ «Універсальна книга», 2007. – 120 с.
9. Юркевич В. Про окремі типи обдарованості / В. Юркевич. – Завуч. – 2003. – № 17-18. – С. 9-10.

Ворона Л. І.

СИСТЕМА ПОИСКА ОДАРЕННЫХ ДЕТЕЙ ПОЛТАВСКОГО ТЕРРИТОРИАЛЬНОГО ОТДЕЛЕНИЯ МАН УКРАИНЫ

В статье рассматриваются проблемы одаренности детей в современной педагогике. Обучение одаренных детей в наше время становится все более актуальным и связано это прежде всего с потребностью общества в неординарных творческих личностях, что активно рассматривается и учеными, и педагогами-практиками. Раннее выявление, обучение и воспитание одаренных детей является одной из главных задач совершенствования системы образования, ведь одаренные дети – потенциал будущего развития любого государства. Сегодня на государственном уровне поддерживается идея создания единой общенациональной системы выявления и поддержки одаренных детей через функционирование внешкольных учебных заведений Малой академии наук Украины.

Ключевые слова: одаренность, одаренные дети, система поиска одаренных детей, конкурсы, конкурсная деятельность.

Vorona L. I.

SEARCH SYSTEM OF GIFTED CHILDREN OF POLTAVA TERRITORIAL DEPARTMENT OF MAS OF UKRAINE

The article deals with problems of the giftedness of children in modern pedagogy. The teaching of gifted children in our time is becoming more and more relevant, and this is primarily due to the need of society in extraordinary creative individuals, and it is actively considered by both scientists and practitioners. Early detection, education and education of gifted children is one of the main tasks of improving the education system because gifted children are the potential for the future development of any state.

At present, at the state level, the idea of creating a unified national system for identifying and supporting gifted children through the functioning of out-of-school educational institutions of the Minor Academy of Sciences of Ukraine is supported. The contests are one of the main forms of attracting gifted pupils to research activities.

Competitions, as one of the forms of learning, stimulate mental activity, develop creative possibilities and form the pupil's competitiveness. Competitive activities are aimed at creating an educational space for pupils, which provides conditions for self-realization, increases their motivation, knowledge and self-education in which each participant could fully realize, feel comfortable.

Key words: gifted, gifted children, gifted children's search system, competitions, competitive activity.